



سوره مبارکه هود

جلسه اول: ۹۲/۹/۱۹

- قبل از شروع سوره مبارکه هود توجه به نکات زیر مهم است:

- نکته ۱: داشتن دید کلان نسبت به یک سوره بسیار مهم است. یعنی اینکه کسی آیات یک و یا چند سوره را بتواند کنار هم ببیند.
- نکته ۲: این سوره بسیار هیبت دارد و اگر کسی آن را بنویسد و همراه خود داشته باشد، هیبت پیدا می‌کند. هیبت یعنی فرد مجد و بلندای ای دارد که افراد وقتی او را می‌بینند، می‌فهمند.

- موضوعات و محورهای سوره به صورت خلاصه در نگاه ابتدایی:

۱- احکام و تفصیل آیات (آیه ۱)

- «احکام» قانون بالایی است که در مراتب مختلف در عالم، تفصیل می‌یابد. مثال: غیر خدا را عبادت نکنید. عبادت نکردن غیر خدا در مسائل مختلف مانند: غذا خوردن، خوابیدن، روابط و ... مدل‌های مختلف دارد. «تفصیل»، جلوه احکام است، در مراتب مختلف. اگر احکام و تفصیل وجود نداشته باشند، هیچ‌کس نمی‌تواند بر اساس قوانین حقه عالم زندگی کند. زیرا جلوه هر قانونی در عالم پایین مشخص نیست. احکام و تفصیل توسط خدای حکیم و خبیر اتفاق افتاده است.
- خدای حکیم خبیر: «حکیم» یعنی کسی که محکومات و حکم را می‌تواند تولید کند. «خبیر» هم، به تفصیل برمی‌گردد. یعنی کسی که به جزئیات علم دارد.

- بحث «احکام و تفصیل» یکی از موضوعات مهم سوره مبارکه هود و حتی کل قرآن است.

۲- عبادت صرف برای خداوند که به صورت استغفار و توبه است. متاع حسن / ایتاء فضل هر دارای فضلی (آیات ۲ و ۳)

- هر توانایی و قابلیت در هر موجود قابل، شکوفا می‌شود. هر موجود دارای قابلیت، در این نظام به نهایت شکوفایی خود می‌رسد. یعنی نظامی که «عبادت صرف برای خدا» و «استغفار» و «توبه» دارد. در این سیستم فقط شکوفایی وجود دارد و هیچ نهفتگی نخواهد داشت.

- توجه: وجود «روح» در انسان بسیار فوق‌العاده است. ما فقط از ۵ درصد روح خود استفاده می‌کنیم. حال اگر کسی درصد بیشتری از روح خود استفاده کند، قابلیت‌های معنوی‌اش بسیار افزایش می‌یابد.

- دعای ۷۰ استغفار در صحیفه علویه، از حضرت علی (علیه‌السلام) بسیار دعای زیبایی است و یک دعای انسان‌شناسی کامل است.

- «استغفار» یعنی فرآیند و نظامی که جاهای خالی را پر می‌کند.

- «توبه» یعنی فرآیندی که حرکت ایجاد می‌کند.

- «توبه» یعنی رجوع کردن. خدا هم توبه دارد، بنده به خدا رجوع می‌کند و خدا نیز به بنده رجوع می‌کند.

- در این سوره قوانین بسیار سنگین و محکمی از هستی آمده است. مانند قانون: «وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا» (آیه ۶) «یعنی هیچ جنبنده‌ای در روی زمین تکان نمی‌خورد، مگر اینکه رزقش با خداست.»

- آیه ۷: خدا در جواب افرادی که اعتقاداتشان را از پیامبر پنهان می‌کنند و به مقابله می‌پردازند، این‌گونه جواب می‌دهد که: «و اوست کسی که آسمان‌ها و زمین را در شش روز آفرید و عرش او بر آب بود، تا بیازماید که کدام یک از شما نیکوکارتر است.» (آیه ۷ از آیات فوق‌العاده قرآن است.)

۳- ریشه‌ها و انواع موضع‌گیری‌های کافران / احکام و تفصیل، عبادت

۴- بیان برخی از مهم‌ترین احکام‌های قرآن و هستی / احتجاج‌های خدا و پیامبر

- آیه ۲۳: مُخْبِتِينَ، از جمله صفات مهم در این سوره است.

- **توجه:** بسیاری از مضامین سوره مبارکه یونس تا آیه ۲۴ آمده است. به طوری که می‌توان گفت «خلاصه سوره مبارکه یونس در

آیات ۱ تا ۲۴» آمده است. یعنی خلاصه‌ای از سوره مبارکه یونس، به احکام‌هایی در ۲۴ آیه اول سوره مبارکه هود تبدیل می‌شود.

- از آیه ۲۵ به بعد شکل سوره مبارکه هود تغییر می‌کند و با داستان‌های انبیاء مواجه می‌شویم. هر کدام از این داستان‌ها تفصیلی از حقایقی است که در ۲۴ آیه اول آمده است.

- آیات ۲۵ تا ۴۹: داستان حضرت نوح (علیه‌السلام) است.

- داستان حضرت نوح (علیه‌السلام) در هیچ سوره‌ای مانند این سوره مفصل و با این شکوه و واژه‌های خاص نیامده است.

- داستان انبیاء در این سوره بسیار مفصل بیان شده است.

- در این سوره، بیماری‌های اقوام و عملکرد آنها بسیار خوب توضیح داده شده است. (در سوره مبارکه شعراء بیماری‌های اقوام آمده است، اما جملات انبیاء در آن سوره جمله‌ای واحد است).

- تعدادی بیماری اجتماعی وجود دارد و انبیاء این‌گونه که در سوره هود آمده است، با این بیماری‌ها مبارزه کرده‌اند و مدل هلاکت هر قومی را که به حرف نبی خود گوش نکرده‌اند را در این سوره بیان کرده است.

- در داستان انبیاء حرکت نبی، «غایت» دارد و مشکلات جامعه در قبال این غایت مطرح است. نبی از مدلی برای تبلیغ استفاده کرده است و جامعه اگر به این غایت نرسند، برای هلاکت نیز مدلی بیان شده است.

- مقصد انبیاء تشکیل امت واحد توحیدی است که هنوز تا به الآن تحقق پیدا نکرده است. البته چند بار در مدل‌های کوچک امت واحد توحیدی اتفاق افتاده است. مانند: «اصحاب کهف» و «اصحاب حضرت سیدالشهداء». اینها مدلی از امت هم‌مقصد و یکپارچه هستند.

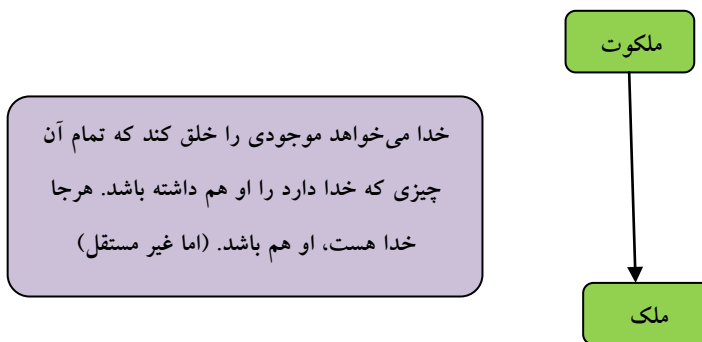
- در موضوع امت واحد «کمیت» بسیار مهم است.

- خاصیت امت واحد این است، که اگر ایجاد شود باطل امکان برگشت نخواهد داشت.

- در امت واحد توحیدی عقول انسان‌ها به نهایت رشد خود می‌رسد.

- در امت واحد توحیدی به هیچ وجه، باطل نفعی نخواهد داشت و به همین علت هیچ‌کسی به دنبال باطل نخواهد رفت.

- توجه:



زنگ دوم:

- در آیات ۵۰ تا ۶۰ داستان قوم عاد، که پیامبرشان حضرت هود (علیه‌السلام) بود، آمده است.

- اگر به این آیات توجه شود، در می‌یابید که بین آیات، احکام‌هایی درباره‌ی هستی بیان شده است. مانند آیه ۵۶: «مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ

أَخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا»، یعنی هیچ جنبنده‌ای نیست مگر این که خداوند گیرنده‌ی زمام هستی اوست.»

- توجه: اسامی خدا در هر داستان متفاوت است. زیرا فضل هر قوم و نیاز آنان و ... متفاوت است.

- به عبارتی تفصیل استغفار و توبه را برای هر قوم در آیات مشاهده می‌کنیم. هر قومی نیازش چیزی است و به همین دلیل استغفار و توبه‌اش با قوم دیگر متفاوت است.

- توجه: واژه «بُعْدًا» در آیات زیاد تکرار شده است و این در حالی است که خدا را «قریب مجیب» در نظر گرفته است و عذاب را «عذاب قریب» بیان می‌کند. یعنی بحث قُرب و بُعد در این سوره مهم است.

- در آیات ۶۱ تا ۶۹ داستان قوم ثمود که پیامبرشان حضرت صالح (علیه‌السلام) بود، آمده است.

- در آیات ۷۰ تا ۸۳ داستان قوم لوط که پیامبرشان حضرت لوط (علیه‌السلام) بود، آمده است. جریان حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) نیز همزمان با حضرت لوط (علیه‌السلام) بوده است.

- حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) شخصیت بسیار بی‌ظنیری در کل هستی است. در این سوره هم واضح بیان کرده که «إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ» (۷۵)

- حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) چنان نگران مردم بوده، که فرشته‌های عذاب آمده‌اند و او با این فرشته‌ها مجادله می‌کند که آنان را از عذاب منصرف کند. لذا اتهاماتی که به انبیاء می‌زنند، مانند: خسته شدن آنها از قومشان و یا رها کردن قوم و ... با نص صریح قرآن در تناقض است. آنها تا جایی که حکم غیر مردود (حکم غیر قابل برگشت) آید، تلاش خود را کرده‌اند.

- امکان نداشته که ذره‌ای امید هدایت در کسی وجود داشته باشد و انبیاء سراغ او نروند. فشارهایی که انبیاء تحمل کردند واقعاً غیر قابل فهم است.

- ماجرای حضرت لوط (علیه‌السلام) یکی از سخت‌ترین ماجراهایی است که بر انبیاء الهی رفته است. (قَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ) (۷۷)

- اصلاً برای کسی قابل فهم نیست، که پیامبری حاضر شود دختران خودش را به آدم‌هایی اینچنین پست بدهد تا جلوی حرامی گرفته شود. حضرت لوط (علیه‌السلام) به میهمانانش می‌گوید: «أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ» آیا در میان شما یک مرد رشید نیست؟

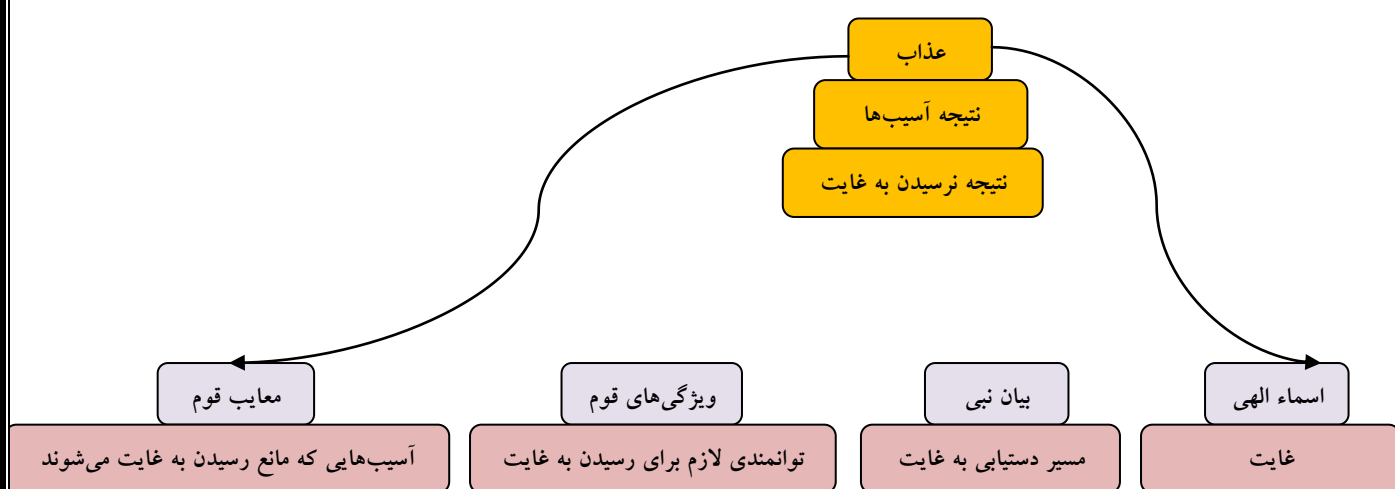
- در آیات ۸۴ تا ۹۵ داستان اهل مدین که پیامبرشان حضرت شعیب (علیه‌السلام) بود، آمده است.

- در آیات ۹۶ تا ۶۹ داستان حضرت موسی (علیه السلام) آمده است.

- «وَ كَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَ هِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ» (۱۰۲): این آیه بسیار مهم است زیرا می گوید: «این است اخذ خدا». از این آیه استفاده می شود: معایب و هلاکتی که برای قوم‌ها ذکر شد، قانون ثابت عالم هستی است پس هر جا چنین بیماری‌هایی را دیدید منتظر همین فجایع باشید.

- خاصیت این سوره این است که، در هر کدام از داستان‌ها فهرستی از اسماء الهی آمده، یعنی حکم غایت ماجراست، که قرار بوده این قوم به کجا برسند. بیان نبی هم در هر داستان مسیر دستیابی به غایت است. ویژگی‌های هر قوم نیز در هر داستان توانمندی لازم برای رسیدن به غایت است و معایب هر قوم آسیب‌هایی است که مانع رسیدن به غایت می‌شوند، برای هر داستان عذابی هم بیان کرده است که نتیجه آسیب‌ها یا نتیجه نرسیدن به غایت است.

- عذاب‌های هر قوم بسیار ویژه است زیرا از یک سر به اسماء الهی مرتبط است و از سر دیگر به معایب قوم.



- اگر کسی بتواند چنین نموداری را برای سوره مبارکه هود رسم کند، منظومه فوق‌العاده‌ای به دست می‌آید که برای هر غایتی چه مسیری را باید رفت، چه توانمندی‌هایی برای رسیدن به غایت لازم است، چه آسیب‌هایی مانع رسیدن به آن غایت می‌شود و اگر آسیب‌ها به نتیجه برسند و غایت محقق نشود، چه اتفاقی خواهد افتاد (هلاکت).

- ظاهراً خدا در سوره مبارکه هود مؤلفه‌های کلی لازم برای جوامع را بیان کرده است.

- داستان حضرت موسی (علیه السلام) هم در مقدمه سوره و هم در بین سوره و هم در نتیجه‌گیری آمده است و این نشان می‌دهد که داستان حضرت موسی (علیه السلام) جامعیت و اهمیت ویژه‌ای دارد.

- آیه ۱۱۲: ثمره همه اینها استقامت برای پیامبر و همه کسانی است که با پیامبرند. حال که قوانین شناخته شد، باید بر این قوانین استقامت ورزید.

- آیه ۱۱۶: این آیه پاسخ به سئوالی است که چگونه اقوام به اینجا می‌رسند؟ به صرف وجود رسول، قومی نجات پیدا نمی‌کند. یعنی وجود رسول لازم است و وجود عده‌ای هم ضروری است که بر مبنای رسول، جامعه را به سمت رسول سوق دهند. از این آیه می‌توان فهمید که برای ظهور امام زمان (عج) بیش از پر شدن دنیا از ظلم، تربیت افرادی لازم و ضروری است که بتوانند جامعه را به

سمت امام زمان (عج) سوق دهند. اولین و مهم‌ترین دلیل، وجود این عده است، که می‌توانند حرکت را به غایتش برسانند. به سند آیه ۱۱۶ موفقیت اقوام به وجود گروهی است که نبی را در راستای غایتش کمک می‌کنند، تا قوم حرکت کند. تا آن گروه نباشند آن اتفاق نمی‌افتد.

- آیات ۱۱۸ و ۱۱۹ بسیار مهم است و از غرر آیات این سوره و کل قرآن است.

- آیه ۱۱۸: «وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً»: «اگر خدا می‌خواست مردم را امت واحده قرار می‌داد». «وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ»:

«ولیکن آدم‌ها همواره با هم اختلاف دارند» و چون اختلاف دارند هیچ‌وقت امتی، «واحد» نمی‌شوند. «إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ»: «مگر اینکه

خدا رحمتی ایجاد کند که این رحمت به واسطه ایمان افراد به وجود می‌آید». باید افراد به سطحی از رحمت برسند که به واسطه این

سطح از رحمت، اختلافاتشان از بین برود، در نتیجه امت واحده شوند. «وَلِلَّذِي خَلَقَهُمْ»: «ما اصلاً انسان‌ها را برای این هدف آفریدیم.

یعنی فلسفه خلقت انسان‌ها، تشکیل امت واحده است. تفاوت انسان با بقیه مخلوقات این است که می‌تواند وارد زمین پر از درد، آلام،

اختلاف، تزاخم و ... شود و در آنجا امت واحده تشکیل دهد. «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ» (۱۱۹)

- وقتی خدا انسان را خلق کرد فرشتگان گفتند: انسانی را خلق کردی که خونریزی می‌کند! اما خدا گفت: «من چیزی می‌دانم که شما

آن را نمی‌فهمید». دنیای محدود و انسان طماع عاقبتش این است که منجر به خونریزی می‌شود. خدا سطحی از فطرت و عقل در بشر

قرار داده بود که ملک به آن مرتبه نمی‌رسد که بتواند بفهمد. تشکیل امت واحده، تجلی «أحسن الخالقین بودن» خداست و پاسخ سؤال

ملائکه نیز می‌باشد و فلسفه اینکه خدا هر جا هست انسان نیز هست. دغدغه همه انبیاء از حضرت آدم (علیه‌السلام) تا حضرت خاتم

(صلی‌الله‌علیه‌وآله) و تمامی اهل بیت (سلام‌الله‌علیها) تشکیل امت واحده توحیدی است.

- بنا بر نظر امام خمینی (ره): وظیفه تشکیل حکومت دینی، وظیفه واجب هر مسلمان است.

- نکته‌ای مهم درباره ولایت فقیه: شخص ولی فقیه معصوم نیست، اما جایگاه ولایت فقیه، عصمت دارد.

انشاءالله خدا هر چه بیشتر ما را با معارف سوره مبارکه هود آشنا کند

که با سیر حرکت انبیای الهی آشنا شویم

و ما را جزء افرادی قرار دهد که خداوند در این سوره آنها را مزین کرد به همراهی و

استقامت با پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله).

انشاءالله خداوند ما را جزء آن افرادی قرار دهد که جزء «من معک» صاحب‌الزمان

(عج) باشیم به برکت صلوات بر محمد و آل محمد.

یا رسول الله دست ما را بهم بگیر

اللهم صل علی محمد و آل محمد و الحمد لله رب العالمین